

تحلیل محتوای پژوهش‌های مدیریت سود

نیره سادات حسینی^۱
 رضا غلامی جمکرانی^۲

تاریخ پذیرش: ۹۵/۱۰/۱۵

تاریخ دریافت: ۹۵/۰۸/۱۶

چکیده

این پژوهش به تحلیل محتوای مقالات انتشار یافته مدیریت سود می‌پردازد. جامعه آماری پژوهش، مقالات انتشار یافته مدیریت سود، در ۵ ژورنال برتر حسابداری جهان، بین سالهای ۱۹۹۶ تا ۲۰۱۶ می‌باشد، که ۱۹۶ مقاله را شامل می‌شود. پژوهش با استفاده از تکنیک تحلیل محتوا انجام پذیرفته است. نتایج پژوهش نشان می‌دهند که بیشترین تعداد مقالات مدیریت سود، با ۷٫۶۵٪، در سال‌های ۲۰۰۶، ۲۰۰۸ و ۲۰۱۰ انتشار یافته‌اند. از این میان، ژورنال Accounting Review، بیشترین تعداد مقالات را با ۳۷٫۲۴٪ و در سال ۲۰۰۲ با ۱۳٫۷۰٪ به خود اختصاص داده است. رویکرد غالب با ۵۹٫۷٪، در مقالات، روش تعهدی در انجام مدیریت سود است. در میان مراکز علمی مشارکت کننده دانشگاه نیویورک با ۳٫۳۴٪، در میان ۱۶۲ مرکز علمی، بیشترین نقش را داشته و مدل جونز (۱۹۹۱)، با ۲۴٫۶۰٪ به عنوان پرکاربردترین مدل استفاده شده و مدل اصلاح شده جونز با ۲۱٫۹۳٪ در رتبه دوم قرار دارد. بیشترین روش پژوهش بکار گرفته شده، با ۵۹٫۱۸٪، روش همبستگی بوده و در ۶۴٫۲۹٪ مقالات، مدیریت سود، متغیر وابسته است. در ۹۵٪ پژوهش‌های انجام شده، متغیر مدیریت سود با متغیرهای مورد بررسی، دارای رابطه معنادار می‌باشند، که نشان از محتوای اطلاعاتی و اعتبار اندازه‌گیری آن حکایت دارد. یافته‌های حاصل از پژوهش بیانگر مشارکت قابل توجه مراکز علمی در کشورهای آسیای شرقی (۹٫۵۷٪) و ایالات متحده و بکارگیری رویکرد مدیریت سود واقعی در پژوهش‌های مورد بررسی، پس از تصویب قانون SOX، در واکنش به رویدادهای اقتصادی مانند بحران‌های مالی شرق آسیا و آمریکا و تصویب قانون SOX، می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: پژوهش‌های مدیریت سود، مقالات حسابداری، تحلیل محتوا.

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد حسابداری، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران

۲- استادیار گروه حسابداری، واحد قم، دانشگاه آزاد اسلامی، قم، ایران (نویسنده مسئول) accountghom@gmail.com

۱- مقدمه

تاکنون پژوهش‌های زیادی در زمینه مدیریت سود انجام شده است (جونز، ۱۹۹۱؛ دچو و همکاران، ۲۰۰۳؛ رون و یاری، ۲۰۰۸؛ استابن، ۲۰۱۰). بویژه پس از رسوایی‌های مالی در شرکت‌های انرون و ورلدکام و ... که منجر به تصویب قانون ساربینز آکسلی در سال ۲۰۰۲ گردید، توجه به این حوزه بیشتر نیز گردیده است. با توجه به حضور مدیریت سود از سال‌ها پیش در کانون توجهات پژوهش‌های حسابداری^۱، تداوم گسترده چالش و پژوهش در این زمینه و قدمت پژوهش‌های انجام گرفته، نشان از اهمیت پرداختن به این حوزه دارد.

بررسی تولیدات و اثرگذاری آن‌ها از طریق مطالعات علم سنجی، دیدی روشن در مورد وضعیت و جایگاه آن حیطة از علم فراهم آورده و نقش مهمی در تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری‌های آینده ایفا می‌کند. تعداد تولیدات علمی به عنوان شاخص‌های کمی در کنار تعداد استنادهای دریافتی و اثرگذاری تولیدات علمی به عنوان شاخص‌های کیفی مطالعه می‌شوند. سنجش میزان انتشارات و اثربخشی تولیدات علمی معمولاً بر اساس مدارک نمایه شده در نمایه‌های استنادی انجام می‌گیرد (عرفان منش و غلامحسین زاده، ۱۳۹۲).

بنابراین، با توجه به رویکردهای متفاوت و در برخی موارد متناقض به مدیریت سود، جامعه آماری بسیار بزرگ (ذینفعان ارائه اطلاعات حسابداری)، حجم بالای پژوهش‌های انجام گرفته در زمینه مدیریت سود و عدم انجام مطالعه و تحقیقی در زمینه تحلیل محتوای پژوهش‌های صورت گرفته، در این پژوهش سعی شد که ابعاد مختلف تحقیقات، شامل سال انتشار، رویکرد پژوهش، ژورنال پژوهش، مراکز علمی مشارکت کننده، مدل مورد استفاده، روش پژوهش، نوع متغیر و نتیجه پژوهش، در مقالات انتشار یافته مدیریت سود در ژورنال‌های برتر حسابداری جهان مطالعه گردد، تا بر این اساس بتوان تحولات رخ داده در پژوهش‌ها و دلایل آن را مورد بررسی و تحلیل قرار داد. بدین منظور مقالات منتشره در سال‌های ۱۹۹۶-۲۰۱۶ در

پنج نشریه منتخب بین‌المللی مورد بررسی قرار گرفته است. نشریات منتخب با استناد به سایت SJR^۲، گزینش شده است و دلیل انتخاب آن‌ها، اعتبار و ضریب تأثیر بالای نشریه، اعتبار، اهمیت و تأثیرگذاری مقالات و فراوانی بیشتر مقالات مدیریت سود در نشریات معتبر و برتر حسابداری می‌باشد. همچنین جهت مقایسه وضعیت پژوهش‌های انجام شده داخلی با پژوهش‌های خارجی در زمینه مدیریت سود، تحلیل محتوای مقالات منتشره در نشریات علمی-پژوهشی داخلی رشته‌های حسابداری و مالی براساس فهرست نشریات علمی دارای اعتبار آبانماه ۱۳۹۵ معاونت پژوهش وزارت علوم تحقیقات و فناوری، در بازه زمانی ۱۳۷۵-۱۳۹۵ در بخش جداگانه‌ای ارائه شده است.

۲- مبانی نظری و مروری بر پیشینه پژوهش

۲-۱- مدیریت سود

در ادبیات حسابداری تعاریف مختلفی در مورد مدیریت سود توسط محققین ارائه شده است. شپیر (۱۹۸۹) مدیریت سود را اینچنین تعریف نموده است: دخالت عمدی در فرآیند گزارشگری برون سازمانی با هدف بدست آوردن برخی مزایای شخصی از سوی مدیران یا سهامداران. وی بلافاصله می‌افزاید: تعریف جامع‌تر مدیریت سود باید دربرگیرنده مدیریت سود واقعی ایجاد شده از راه تصمیمات زمان‌بندی سرمایه‌گذاری یا تصمیمات تأمین مالی برای تغییر سود گزارش شده یا برخی از اجزای آن نیز می‌باشد. ارائه تعریفی مناسب از مدیریت سود مستلزم شناخت هدف و انگیزه از مدیریت سود و کاربرد آن است. فرن و همکاران^۳ (۱۹۹۴) مدیریت سود را به عنوان دستکاری سود توسط مدیریت به منظور دست‌یابی به قسمتی از پیش‌داوری‌های مربوط به سود مورد انتظار تعریف می‌کند. هیلی و والن^۴ (۱۹۹۹) معتقدند که مدیریت سود هنگامی رخ می‌دهد که مدیران از قضاوت‌های شخصی خود در گزارشگری مالی دست‌کاری می‌نمایند. این هدف یا به قصد همراه نمودن برخی صاحبان سهام در خصوص عملکرد اقتصادی شرکت صورت می‌گیرد، یا به منظور تأثیر بر نتایج قراردادهایی

ساده‌ای نبوده و با شیوه‌های مشخصی توسط حسابرسی کشف خواهد شد، مدیران به مدیریت اقلام تعهدی روی می‌آورند، چرا که در چارچوب اصول و استانداردهای حسابداری صورت می‌گیرد و از ریسک کمتری برخوردار است.

اقلام تعهدی به دلیل آنکه مستلزم پیش بینی، قضاوت و برآورد مدیریت می‌باشند، فرصتی برای مدیریت سود فراهم می‌نمایند و هر چه این اختیارات بیشتر باشد میزان مدیریت سود افزایش می‌یابد. برای نمونه مدیریت می‌تواند در اقلام زیر اعمال اختیار بنماید:

حساب‌های دریافتی (با زمان بندی وصول آن‌ها و نحوه محاسبه و برآورد مطالبات مشکوک الوصول)، موجودی‌ها (با تعیین روش نگهداری حساب موجودی‌ها مانند روش‌های میانگین، Fifo و Lifo)، سایر دارایی‌های جاری (برای مثال عدم حذف دارایی با پایان یافتن عمر آن)، دارایی‌های ثابت (با تعیین روش استهلاک، تعیین عمر مفید، برآورد ارزش اسقاط دارایی ثابت و یا تجدید ارزیابی) و بدهی‌های بازنشستگی (با تعیین روش محاسبه بدهی‌ها و نرخ‌های برآوردی مورد استفاده).

۲-۳-۲- مدل‌های کشف مدیریت سود

مدل‌های کشف مدیریت سود در سه بخش مدل‌های مدیریت سود واقعی، مدل‌های مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی و مدل‌های اقلام درآمد اختیاری در جدول ۱ آمده است. لیکن از آنجا که تبیین و بررسی مدل‌ها در این مقاله نمی‌گنجد برای جزئیات بیشتر آنها می‌توان به منبع معرفی شده مدل مراجعه نمود.

است که انعقاد آن‌ها منوط به دست یابی به سود مشخصی می‌باشد. اسکات^۵ (۲۰۰۳) به مدیریت سود به عنوان اختیار شرکت در انتخاب سیاست‌های حسابداری برای دست یابی به برخی اهداف خاص مدیر می‌نگرد. رونن و یاری^۶ (۲۰۰۸) مدیریت سود را مجموعه‌ای از تصمیمات مدیریتی قلمداد می‌کنند که به منظور حداکثر کردن ارزش سود، برخی از حقایق کوتاه مدتی را که برای مدیریت شناخته شده‌اند گزارش نمی‌کند.

۲-۲- روش‌های انجام مدیریت سود

۲-۲-۱- مدیریت سود از طریق دستکاری فعالیت‌های واقعی (مدیریت سود واقعی)

انواع روش‌های مدیریت سود واقعی بشرح زیر است:
الف) دستکاری فعالیت‌های عملیاتی و سرمایه گذاری شامل:

- ۱) دستکاری تولید، موجودی کالا و فروش
- ۲) فروش دارایی‌های ثابت
- ۳) مدیریت سود از طریق تغییر ساختار مبادلات عملیاتی و سرمایه گذاری

ب) دستکاری فعالیت‌های تأمین مالی شامل:

- ۱) مدیریت سود از طریق بازخرید سهام
- ۲) مدیریت سود با استفاده از حق تقدم خرید سهام در قالب طرح‌های پاداش
- ۳) مدیریت سود از طریق ابزارهای مالی
- ۴) مدیریت سود از طریق تغییر ساختار بندی معاملات تأمین مالی

۲-۲-۲- تعهدی (مدیریت حسابداری سود) از طریق دستکاری اقلام

مدیریت حسابداری سود از طریق انتخاب روش‌ها و برآوردهای حسابداری صورت می‌گیرد.

اقلام تعهدی + جریان وجوه نقد عملیاتی = سود حسابداری

با توجه به فرمول فوق برای مدیریت سود حسابداری یکی از بخش‌های نقدی یا تعهدی بایستی دستکاری شوند. از آنجا که دستکاری وجوه نقد کار

جدول ۱- مدل‌های کشف مدیریت سود

مدل‌های مدیریت سود واقعی	
مدل پری و گریناکر (۱۹۹۴)	۱
$\frac{R\&D_{it}}{S_{it}} = \alpha_0 + \alpha_1 \frac{R\&D_{it-1}}{S_{it-1}} + \alpha_2 \frac{Fund_{it}}{S_{it}} + \alpha_3 \frac{CAP_{it}}{S_{it}} + \alpha_4 IR\&D_{it} + \alpha_5 ICPA_{it} + \alpha_6 \frac{GNP_{it}}{S_{it}} + \varepsilon_{it}$	
مدل‌های گانی (۲۰۰۵)	۲
$\frac{R\&D_{it}}{TA_{it-1}} = \alpha_0 + \alpha_1 \frac{R\&D_{it-1}}{TA_{it-1}} + \alpha_2 \frac{IntFund_{it}}{TA_{it-1}} + \alpha_3 Q_{it} + \alpha_4 \frac{CapExp_{it-1}}{TA_{it-1}} + \alpha_5 \log(MV)_{it} + \varepsilon_{it}$ $\log\left(\frac{SGA_{it}}{SGA_{it-1}}\right) = \alpha_0 + \alpha_1 \log\left(\frac{S_{it}}{S_{it-1}}\right) + \alpha_2 \log\left(\frac{S_{it}}{S_{it-1}}\right) \cdot SDOWN + \alpha_3 \log\left(\frac{S_{it-1}}{S_{it-2}}\right) + \alpha_4 \log\left(\frac{S_{it-1}}{S_{it-2}}\right) \cdot SDOWN + \varepsilon_{it}$ $\frac{Gain_{it}}{MV_{it-1}} = \alpha_0 + \alpha_1 \frac{AssetSale_{it}}{MV_{it-1}} + \alpha_2 \frac{InvSale_{it}}{MV_{it-1}} + \alpha_3 \log(S_{it}) + \alpha_4 SGrowth_{it} + \varepsilon_{it}$	
مدل کوهن و همکاران (۲۰۰۵)	۳
$\frac{DiscExp_{it}}{TA_{it-1}} = \alpha_0 + \alpha_1 \frac{i}{TA_{it-1}} + \alpha_2 \frac{S_{it}}{TA_{it-1}} + \varepsilon_{it}$	
مدل‌های رویچودری (۲۰۰۶)	۴
$\frac{DiscExp_{it}}{TA_{it-1}} = \alpha_0 + \alpha_1 \frac{i}{TA_{it-1}} + \alpha_2 \frac{S_{it}}{TA_{it-1}} + \varepsilon_{it}$ $\frac{ProdCost_{it}}{TA_{it-1}} = \alpha_0 + \alpha_1 \frac{1}{TA_{it-1}} + \alpha_2 \frac{S_{it}}{TA_{it-1}} + \alpha_3 \frac{\Delta S_{it}}{TA_{it-1}} + \alpha_4 \frac{\Delta S_{it-1}}{TA_{it-1}} + \varepsilon_{it}$ $\frac{CFO_{it}}{TA_{it-1}} = \alpha_0 + \alpha_1 \frac{1}{TA_{it-1}} + \alpha_2 \frac{S_{it}}{TA_{it-1}} + \alpha_3 \frac{\Delta S_{it}}{TA_{it-1}} + \varepsilon_{it}$	
مدل‌های مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی	
مدل رونن و سادن (۱۹۸۱)	۱
$L_0 = a_0 + a_1 L_t + u_t$ $O_{Pt} = a_{0P} + a_{1P} P_t + a_{2P} u_t + s_t$ $X_{2t} = f_0 + f_{1t} + f_{2t} u_t + q_t$ $X_{0t} = c_0 + c_{1t} t + c_{2t} u_t + c_{3t} q_t + error$ $X_{1t} = b_0 + b_{1t} t + b_{2t} u_t + b_{3t} q_t + b_{4t} s_t + error$ $XX_t = d_0 + d_{1t} t + d_{2t} u_t + d_{3t} q_t + error$	
مدل هیللی (۱۹۸۵)	۲
$DA = -DEP - X_2 D_1 + \Delta WORK - (TP + D_1) D_2$	
مدل دی آنجلو (۱۹۸۶)	۳
$NDA_t = TA_{t-1}$	
مدل تئو، ولش و وانگ (1988b)	۴
$NDA_t = 1/Assets_{t-1} + \lambda_t S_t + \lambda_{t-1} S_{t-1} + \varepsilon_t$	
مدل دچو و اسلوان (۱۹۹۱)	۵
$NDA_{t+1} = \gamma_1 + \gamma_2 \text{median}(TA_{t+1})$	
مدل جونز (۱۹۹۱)	۶
$TA_{it}/A_{it-1} = \alpha_i [1/A_{it-1}] + \beta_{i1} [\Delta REV_{it}/A_{it-1}] + \beta_{i2} [PPE_{it}/A_{it-1}] + \varepsilon_{it}$	
مدل دی آنجلو- فریدلان (۱۹۹۴)	۷
${}_{\tau}NDA_t = TA_{t-1}/S_t - TA_{t-1}/S - 1$	
مدل اصلاح شده جونز (۱۹۹۵)	۸
$NDA_{ip} = \alpha_i [1/A_{ip-1}] + \beta_{i1} [(\Delta REV_{ip} - \Delta AR_{ip})/A_{ip-1}] + \beta_{i2} [PPE_{ip}/A_{ip-1}]$	
مدل دچو و همکاران (۱۹۹۵)	۹
$Accrual(Acc) = (\Delta CA_{it} - \Delta Cash_{it}) - (\Delta CL_{it} - \Delta STD_{it} - \Delta TP_{it}) - Dep_{it}$	

۱۰	مدل ترکیبی- رقابتی(کنگ و سیواراما کریشنان،۱۹۹۵) $AB_{i,t} = \phi_0 + \phi_{AR} \left(\frac{AR_{t-1}}{REV_{t-1}} REV_{i,t} \right) + \phi_{APB} \left(\frac{APB_{t-1}}{EXP_{t-1}} EXP_{i,t} \right) + \phi_{DEP} \left(\frac{DEP_{t-1}}{GPPE_{t-1}} GPPE_{i,t} \right) + \varepsilon_{i,t}$
۱۱	مدل ریس و همکاران(۱۹۹۶) $TACC_{it}/TA_{i,t-1} = \alpha_0/TA_{i,t-1} + \alpha_1 \Delta REV_{it}/TA_{i,t-1} + \alpha_2 PPE_{it}/TA_{i,t-1} + \alpha_3 \Delta CFO_{it}/TA_{i,t-1} + \varepsilon_{it}$
۱۲	مدل اصلاح شده کنگ و سیواراما کریشنان(۱۹۹۹) $\frac{CAL_t}{A_{t-1}} = \alpha_0 + \alpha_1 \left[\frac{ART_{t-1}}{REV_{t-1}} \right] \frac{REV_t}{A_{t-1}} + \alpha_2 \left[\frac{OCAL_{t-1}}{EXP_{t-1}} \right] \frac{EXP_t}{A_{t-1}} + \alpha_3 \left[\frac{DEP_{t-1}}{GPPE_{t-1}} \right] \frac{GPPE_t}{A_{t-1}} + \sum_{k=85}^{90} D_k u_k + e_t$
۱۳	مدل هنسن(۱۹۹۹) $\frac{DA_t}{A_{t-2}} = \beta_0 \frac{1}{A_{t-2}} + \beta_1 \frac{Acq_t}{A_{t-2}} + \beta_2 \frac{Acq_{t-1}}{A_{t-2}} + \beta_3 \frac{Disc_t}{A_{t-2}} + \beta_4 \frac{Disc_{t-1}}{A_{t-2}} + \beta_5 \frac{Cap\ exp_t}{A_{t-2}} + \beta_6 \frac{Cap\ exp_{t-1}}{A_{t-2}} + \beta_7 \frac{PPE\ sales_t}{A_{t-2}} + \beta_8 \frac{PPE\ sales_{t-1}}{A_{t-2}} + \varepsilon_t$
۱۴	مدل کازنیک(۱۹۹۹) $TACC_{it}/TA_{i,t-1} = \alpha_0/TA_{i,t-1} + \alpha_1 [\Delta REV_{it} - \Delta REC_{it}] /TA_{i,t-1} + \alpha_2 PPE_{it} /TA_{i,t-1} + \alpha_3 \Delta CFO_{it}/TA_{i,t-1} + \varepsilon_{it}$
۱۵	مدل جریان‌های نقدی جونز(جتز و شیواکومار،۱۹۹۹) $\frac{NDA_t}{A_{t-1}} = \beta_0 + \beta_1 \left(\frac{\Delta REV}{A_{t-1}} \right) + \beta_2 \left(\frac{PPE}{A_{t-1}} \right) + \sum_{j=3}^7 \beta_j \times I_{j-2} \times CFO/A_{t-1}$
۱۶	مدل جریان نقدی کوتاه مدت جونز و اقلام تعهدی تأخیری(انوایز ^{۱۰} ، ۲۰۰۱ و پی ^۸ ، ۲۰۰۵) $WCA_{i,t}/A_{i,t-1} = \alpha_0 [1/A_{i,t-1}] + \beta_1 [\Delta REV_{i,t}/A_{i,t-1}] + \beta_2 [CFO_{i,t}/A_{i,t-1}] + \beta_3 [WCA_{i,t-1}/A_{i,t-2}] + u_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$
۱۷	مدل جریان نقد جونز(دجو و دیچو، ۲۰۰۲) $ACCR_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 \Delta REV_{it} + \alpha_2 PPE_{it} + \alpha_3 CF_{t-1} + \alpha_4 CF_t + \alpha_5 CF_{t+1} + \varepsilon_{it}$
۱۸	مدل اصلاح شده دجو و دیچو(مک نیکولز، ۲۰۰۲) و فرانسیس و همکاران(۲۰۰۵) $\Delta WC_t = b_0 + b_1 CFO_{t-1} + b_2 CFO_t + b_3 CFO_{t+1} + b_4 \Delta Sales_t + b_5 PPE_t + \varepsilon_t$
۱۹	مدل انتظاری(دجو، ریچاردسون و تیونا، ۲۰۰۳) مدل ساده دجو و دیگران $Total\ Accruals = \alpha_0 + \alpha_1 (k+1) [\Delta Sales - \Delta REC] + \alpha_2 PPE + \varepsilon$ مدل جامع دجو و دیگران $TACC_{it} = \alpha + \beta_1 ((1+k) \Delta Sales - \Delta AR) + \beta_2 PPE + \beta_3 TACC_{it-1} + \beta_4 GR\_Sales_{it+1}$
۲۰	مدل جریان نقد کوتاه مدت جونز(آلکاریا و گیل ^۹ ، ۲۰۰۴) $WCA_{i,t}/A_{i,t-1} = \alpha_0 [1/A_{i,t-1}] + \beta_1 [\Delta REV_{i,t}/A_{i,t-1}] + \beta_2 [CFO_{i,t}/A_{i,t-1}] + u_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$
۲۱	مدل تطبیق عملکرد کوتاری(۲۰۰۵) $ACCR = \alpha_0/Asset_{t-1} + \alpha_1 \Delta Sales_t + \alpha_2 PPE_t + \alpha_3 ROA_t + \varepsilon_t$ $ACCR = \alpha_0/Asset_{t-1} + \alpha_1 (\Delta Sales_t - \Delta AR_t) + \alpha_2 PPE_t + \alpha_3 ROA_t + \varepsilon_t$
۲۲	مدل بال و شیوا کومار(۲۰۰۵) $ACC_t = \beta_0 + \beta_1 \times DCFO_t + \beta_2 \times CFO_t + \beta_3 \times DCFO_t \times CFO_t + v_t$
۲۳	مدل یون و همکاران(کره، ۲۰۰۶) و اسلام و همکاران(بنگلادش، ۲۰۱۱) $TA_t/REV_t = \beta_0 + \beta_1 (\Delta REV_t - \Delta REC_t)/REV_t + \beta_2 (\Delta EXP_t - \Delta PAY_t)/REV_t + \beta_3 (DEP_t + RET_t)/REV_t + \varepsilon_t$
۲۴	مدل تورم زدایی شده (نوروش و همکاران، ۱۳۸۸) مدل تورم زدایی شده جامع $TA = \alpha_0 + \alpha_1 (k+1) [\Delta Sales - \Delta REC] + \alpha_2 PPE + \alpha_3 LagTA + \alpha_4 GRSales + \alpha_5 \Delta InfIndex + \varepsilon$ مدل تورم زدایی شده ساده $TA = \alpha_0 + \alpha_1 (k+1) [\Delta Sales - \Delta REC] + \alpha_2 PPE + \alpha_3 \Delta InfIndex + \varepsilon$
۲۵	مدل تجاری بی(۲۰۰۶) $TA_{i,t} = INT + (\beta_0 + \beta_1 \Delta REV_{i,t} + \beta_2 PPE_{i,t})/A_{i,t-1} + \beta_3 ROA_{i,t-1} + \beta_4 NCWC_{i,t-1} - \beta_5 NCWC + \beta_6 NCWC_{i,t-1} \times \Delta REV_{i,t} + \beta_7 DEP_{i,t-1} + \beta_8 DEP_{i,t-1} PPE_{i,t}$
۲۶	مدل دجو و همکاران(۲۰۱۱) $WC\_ACC_{i,t} = a + bPART_{i,t} + cPARTR_{i,t} + \sum_k f_k X_{k,i,t} + e_{i,t}$ $WC\_ACC_{i,t} = a + bPART_{i,t} + cPARTP1_{i,t} + dPARTP2_{i,t} + \sum_k f_k X_{k,i,t} + e_{i,t}$

مدل‌های یون، کیم و وودراف (۲۰۱۲)	مدل اول	۲۷
$TA/A_{t-1} = \beta_0 + \beta_1 \Delta REV/A_{t-1} + \beta_2 \Delta NREC/A_{t-1} + \beta_3 PPE_{t-1} + \varepsilon$	مدل دوم	
$TA/A_{t-1} = \beta_0 + \beta_1 \Delta REV/A_{t-1} + \beta_2 \Delta NREC/A_{t-1} + \beta_3 PPE_{t-1} + \beta_4 INTG_{t-1}/A_{t-1} + \varepsilon$	مدل کوتاری و همکاران (2012)	۲۸
$TA_{it} = \beta_0 + \beta_1 (1/Asset_{it-1}) + \beta_2 \Delta Sale_{it} + \beta_3 PPE_{it} + \beta_4 NetIncome_{it} + v_{it}$	مدل‌های ارقام درآمد اختیاری	
مدل‌های درآمد اختیاری کی‌لر (۲۰۰۹) مدل تغییر در حسابهای دریافتی ناخالص	$\frac{\Delta GrossA/R_t}{A_{t-1}} = \alpha_0 + \alpha_1 \frac{1}{A_{t-1}} + \beta_1 \frac{\Delta S_t}{A_{t-1}} + \beta_2 \frac{\Delta CFO_{t+1}}{A_{t-1}} + \varepsilon_t$	۱
مدل تغییر در درآمد انتقالی به دوره آتی	$\Delta Def Rev_t / A_{t-1} = \alpha_0 + \alpha_1 / A_{t-1} + \beta_1 \Delta S_{t+1} / A_{t-1} + \beta_2 \Delta CFO_t + \varepsilon_t$	
مدل‌های درآمد اختیاری استابن (۲۰۱۰) مدل درآمدی	$\Delta AR_{it} = \alpha + \beta_1 \Delta R_{1-3it} + \beta_2 \Delta R_{4it}$	۲
مدل درآمدی مشروط	$\Delta AR_{it} = \alpha + \beta_1 \Delta R_{it} + \beta_2 \Delta R_{it} \times SIZE_{it} + \beta_3 \Delta R_{it} \times AGE_{it} + \beta_4 \Delta R_{it} \times AGE\_SQ_{it} + \beta_5 \Delta R_{it} \times GRR\_P_{it} + \beta_6 \Delta R_{it} \times GRR\_N_{it} + \beta_7 \Delta R_{it} \times GRM_{it} + \beta_8 \Delta R_{it} \times GRM_{it} \_ SQ_{it} + \varepsilon_{it}$	

۲-۴- پیشینه پژوهش

بنی‌طالبی‌دهکردی (۱۳۹۴)، به بررسی نوع رویکرد محتوایی پایان‌نامه‌های کارشناسی رشته حسابداری در ایران می‌پردازد. وی ۶۰۰ نسخه پایان‌نامه، بین سالهای ۱۳۸۶-۱۳۹۱، مورد بررسی قرار داده است. نتایج حاصل نشان می‌دهند، دانشجویان و استادان راهنمای مرد با اختلاف آماری چشمگیری در اولویت قرار دارند. بیشترین فراوانی از نظر نتایج آماری پایان‌نامه، کاربردی بوده و نرم‌افزار رایج در تحلیل آماری پایان‌نامه‌ها، نرم افزار SPSS است. رایج‌ترین نرم‌افزار گردآوری داده‌ها در پایان‌نامه‌ها، نرم‌افزار بورس اوراق بهادار و بیشترین محتوای موضوعی پایان‌نامه‌ها، موضوع حسابداری می‌باشد. از نظر هدف پژوهش نیز بیشترین هدف پایان‌نامه‌ها، هدف تحلیلی (تجربی- نیمه تجربی) بوده است.

رهنمای رودپشتی، وکیلی‌فرد، بنی‌طالبی‌دهکردی و کاویان (۱۳۹۳)، با استفاده از بررسی ۵۴۶ عنوان مقاله منتشر شده در شش فصلنامه دارای رتبه علمی- پژوهشی در حوزه مالی در ایران و ۴۶۷۹ عنوان مقاله منتشر شده در نشریه Finance و بکارگیری روش پژوهش تحلیل محتوا از نوع کمی، به تحلیل محتوای

موضوعی نشریات علوم مالی دارای رتبه علمی - پژوهشی در ایران، بر اساس عنوان آنها از سال ۱۳۷۲-۱۳۹۱ و مقایسه با نشریه Finance آمریکا) که دارای رتبه ISI با ضریب تاثیر 4.218 است)، از سال ۱۹۴۶-۲۰۱۳، می‌پردازند. بررسی مقالات شامل عناوین علوم مالی، حسابداری و موضوعات بین رشته‌ای در طول مدت انتشار این نشریات طی سال‌های ۱۳۷۲ تاکنون در ایران و ۱۹۴۶ تاکنون در آمریکا بوده است. نتایج نشان می‌دهند که بر اساس عنوان مقالات در ایران، بیشترین درصد انتشار با ۳۴٪ مربوط به مدیریت مالی، ۱۹٪ مدیریت سرمایه‌گذاری و پورتفوی، ۱۶٪ بین رشته‌ای، ۱۰٪ مالی رفتاری و عصبی، ۹٪ مهندسی مالی، ۵٪ حسابداری مالی، ۳٪ درصد مالی اسلامی ۱٪ حسابرسی و کمترین درصد انتشار با ۰۳٪ حسابداری مدیریت است. در نشریه Finance نیز نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهد بیشترین درصد انتشار با ۲۸٪ مدیریت مالی، ۲۴٪ بین رشته‌ای، ۱۶٪ مدیریت سرمایه‌گذاری و پورتفوی، ۱۳٪ مهندسی مالی، ۱۰٪ مالی رفتاری و عصبی، ۹٪ مهندسی مالی، ۳٪ حسابداری مدیریت، ۲٪ حسابداری مالی و حسابرسی و ۰٪ مالی اسلامی انتشار یافته‌اند. بر این اساس روند

تأمین کنندگان مالی، تأمین کنندگان شرکتی و شاغلین قانونی، از حمایت معنادار بیشتری برخوردار است. پاسخگویان به IASB ED در کشورهایی که استفاده از IFRS الزامی و یا مجاز می‌باشد نسبت به کشورهای دیگر که ملزم به ارائه گزارش تحت GAAP بین المللی شان هستند، به شکل معناداری بیشتر است. بعلاوه، اعضای که ملزم و یا مجاز به استفاده از IFRS هستند، با احتمال معنادار بیشتری به ED پاسخ نامطلوب داده و آن را در ارتباط با حمایت از موقعیتشان بیان می‌کنند.

۳- روش شناسی پژوهش

روش بکارگرفته شده در این پژوهش تحلیل محتوا می‌باشد. هنگامی که موضوع کار از اطلاعات ارزشمندی تهیه شده باشد، روش تحلیل محتوا بهتر از هر روش پژوهش دیگری اجازه می‌دهد دقت عمل روش شناختی و ژرف نگری که آسان به دست نمی‌آید، به شیوه هماهنگی برآورده شود. این پژوهش، از لحاظ طبقه بندی بر مبنای هدف از نوع پژوهش‌های توصیفی بوده و از نظر نوع زمان انجام پژوهش، پس رویدادی می‌باشد. همچنین از آن جهت که بیش از شمارش و کمی سازی به شناسایی مؤلفه‌ها توجه شده است، کیفی بوده، از لحاظ هدف کاربردی و از نظر تحلیل، توصیفی - تحلیلی است.

داده‌های پژوهش از طریق AAA Digital Library، sciencedirect و online library، گردآوری شده است. این داده‌ها با استفاده از بررسی ۵۱۵۲ مقاله^{۱۰} انتشار یافته^{۱۱} در ژورنال‌های Accounting Review (AR)، Journal of Accounting and Economics (JAE)، Journal of Financial Economics (JFE)، Contemporary Accounting Research (CAR)، Journal of Accounting Research (JAR) بین سال‌های ۱۹۹۶ تا ۲۰۱۶ صورت گرفته است و سپس مقالاتی که مدیریت سود در آنها نقش متغیر وابسته و یا متغیر مستقل را ایفا می‌کند، انتخاب شده‌اند. به عنوان مثال، "تأثیر کیفیت حسابرسی بر مدیریت سود" (بکر، دیفوند، جیامبالوو و سابرامانیا، ۱۹۹۸) و

پرداختن به موضوع مدیریت مالی در مجلات تخصصی علوم مالی ایران و آمریکا در صدر مقالات منتشره در این نشریات بوده است.

رهنمای رودپشتی، بنی طالبی دهکردی و کاویان (۱۳۹۱)، در تحلیل محتوای نشریات دارای رتبه علمی-پژوهشی رشته حسابداری در ایران در سالهای ۱۳۷۱-۱۳۹۰، با بررسی ۱۱۵۴ مقاله منتشره در ۱۱ فصلنامه، نشان داده‌اند که براساس عنوان مقالات بیشترین درصد انتشار موضوع حسابداری مالی با ۲۹٪ و پس از آن مقالات با موضوع مالی با ۲۴٪ است. ۲۲٪ مقالات منتشره با موضوع حسابداری مدیریت، ۱۴٪ با موضوع حسابداری دولتی بوده است.

آدریکاریا، بتانکورت و آلمیریک (۲۰۱۴)، به بررسی نامه‌های اظهارنظر نوشته شده در پاسخ به نقشه راه IFRS پیشنهادی SEC، با استفاده از تحلیل محتوای سنتی و یک نرم افزار منحصر به فرد خوشه بندی متن (CLUTO)، می‌پردازند. ایشان درمی‌یابند، درحالی‌که حمایت قوی از ایده مجموعه‌ای از استانداردهای جهانی با کیفیت حسابداری وجود دارد، اکثریت پاسخ‌ها، با نقشه راه پیشنهادی مخالفند. بعلاوه، تفاوت سیستماتیکی میان ویژگیهای پاسخ دهندگان نظرات دریافتی، مانند، نوع پاسخگو، ویژگی‌های شرکت و وابستگی‌های صنعت، وجود دارد. هولدر، کریم لین و وودز (۲۰۱۳)، به تحلیل ۳۶۹

نامه اظهارنظر نوشته شده برای ارائه پیش نویس اصلاحیات (ED)^{۱۰} پیشنهادی IAS37 و ارائه پیش نویس اصلاحیات پیشنهادی بیانیه شماره ۵، FASB می‌پردازند. همچنین چگونگی تأثیرپذیری IASB ED از تسلط و یا مجوز استفاده یا عدم استفاده IFRS در کشور پاسخگو، مورد بررسی قرار می‌گیرد. نتایج تحلیل محتوا نشان می‌دهند که اگرچه قریب به اتفاق پاسخ‌ها به ارائه پیش نویس‌ها نامطلوبند اما، طرح پیشنهادی IASB، برای حذف معیار تشخیص احتمال نسبت به طرح پیشنهادی FASB برای اصلاح قوانین افشای U.S. GAAP از حمایت بیشتری برخوردار است. پاسخ کاربران به FASB ED نسبت به

۴- یافته‌های پژوهش

۴-۱- مقالات انتشار یافته در هر سال

با توجه به اطلاعات موجود در جدول، ۳,۸۰٪ از کل مقالات انتشار یافته در نشریات مورد بررسی بین سالهای ۲۰۱۶-۱۹۹۶، متعلق به مقالات مدیریت سود است و بیش از ۶۰٪ از ۱۹۶ مقاله مدیریت سود دوره مذکور بین سالهای ۲۰۰۲ تا ۲۰۱۰ منتشر شده است. بیشترین تعداد متعلق به سالهای ۲۰۰۶، ۲۰۰۸ و ۲۰۱۰ و به میزان ۷,۶۵٪ از کل مقالات مدیریت سود انتشار یافته می‌باشد. میانگین برای هر سال ۹,۳۳ مقاله است.

جدول ۲- مقالات مدیریت سود انتشار یافته در

هرسال (۱۹۹۶-۲۰۱۶)

سال انتشار	تعداد کل	تعداد (مدیریت سود)	سهم مدیریت سود	سهم هر سال (از مدیریت سود)
1996	159	4	2.52%	2.04%
1997	167	6	3.59%	3.06%
1998	143	5	3.50%	2.55%
1999	188	7	3.72%	3.57%
2000	163	5	3.07%	2.55%
2001	172	5	2.91%	2.55%
2002	213	13	6.10%	6.63%
2003	212	14	6.60%	7.14%
2004	215	14	6.51%	7.14%
2005	216	9	4.17%	4.59%
2006	237	15	6.33%	7.65%
2007	270	8	2.96%	4.08%
2008	271	15	5.54%	7.65%
2009	263	12	4.56%	6.12%
2010	309	15	4.85%	7.65%
2011	337	7	2.08%	3.57%
2012	326	10	3.07%	5.10%
2013	362	9	2.49%	4.59%
2014	299	7	2.34%	3.57%
2015	331	7	2.11%	3.57%
2016	299	9	3.01%	0.00%
جمع	5152	196	3.80%	100.00%

"مدیریت سود و عملکرد شرکتهای تحصیل شده" (لوئیس، ۲۰۰۴). در نتیجه ۱۹۶ مقاله مدیریت سود استخراج گردیده، مورد مطالعه قرار گرفته و در نهایت تجزیه و تحلیل بر روی آن‌ها انجام شده است.

۳-۱- سؤال‌های پژوهش

سؤال‌هایی که در این پژوهش مطرح گردیده‌اند بشرح زیر می‌باشد:

- ۱) توزیع فراوانی پژوهش‌های مدیریت سود در مقاطع زمانی مختلف چگونه است؟
- ۲) توزیع فراوانی پژوهش‌های مدیریت سود در هر یک از نشریات چگونه است؟
- ۳) توزیع فراوانی رویکردهای تعهدی و واقعی در پژوهش‌های مدیریت سود چگونه است؟
- ۴) توزیع فراوانی کل پژوهش‌های مدیریت سود در هر یک از نشریات چگونه است؟
- ۵) توزیع فراوانی مراکز علمی مشارکت کننده در پژوهش‌های مدیریت سود چگونه است؟
- ۶) توزیع فراوانی مدل‌های بکارگرفته شده در پژوهش‌های مدیریت سود چگونه است؟
- ۷) توزیع فراوانی روش‌های پژوهش بکارگرفته شده در مقالات چگونه است؟
- ۸) توزیع فراوانی وابسته یا مستقل بودن متغیر مدیریت سود در پژوهش‌ها چگونه است؟
- ۹) توزیع فراوانی نتایج تحقیق مختلف، در پژوهش‌های مدیریت سود چگونه است؟
- ۱۰) مدل‌های مورد استفاده در پژوهش‌های مدیریت سود بین سالهای مورد بررسی (۱۹۹۶-۲۰۱۶) دچار چگونه تغییراتی شده‌اند؟
- ۱۱) رویکردهای پژوهشی در زمینه مدیریت سود بین سالهای مورد بررسی (۱۹۹۶-۲۰۱۶) دچار چگونه تغییراتی شده‌اند؟

۲۰۱۶-۱۹۹۶، متعلق به JFE می‌باشد. بیشترین تعداد متعلق به سال ۲۰۰۸ و به میزان ۲۳,۰۸٪ است. میانگین برای هر سال ۰,۶۲ مقاله می‌باشد. ۲۳,۴۷٪ از کل مقالات مدیریت سود در نشریات مورد بررسی، بین سال‌های ۲۰۱۶-۱۹۹۶، متعلق به CAR می‌باشد. بیشترین تعداد مقالات متعلق به سال ۲۰۰۴ و به میزان ۱۳,۰۴٪ است. میانگین برای هر سال ۲,۱۹ مقاله می‌باشد. ۱۲,۲۴٪ از کل مقالات مدیریت سود در نشریات مورد بررسی، بین سال‌های ۲۰۱۶-۱۹۹۶، متعلق به JAR می‌باشد. بیشترین تعداد مقالات متعلق به سال‌های ۲۰۰۵ و ۲۰۰۷ و به میزان ۱۲,۵۰٪ است. میانگین برای هر سال ۱,۱۴ مقاله می‌باشد.

۲-۴- مقالات انتشاریافته در هر ژورنال، در هر سال

با توجه به نتایج موجود در جدول ۳۷,۲۴٪ از کل مقالات مدیریت سود، در نشریات مورد بررسی، بین سال‌های ۲۰۱۶-۱۹۹۶، متعلق به AR می‌باشد. بیشترین تعداد متعلق به سال ۲۰۰۲ و به میزان ۳/۴۸٪ است. میانگین مقاله برای هر سال ۳/۴۸ مقاله می‌باشد. ۲۰/۴۱٪ از کل مقالات مدیریت سود، بین سال‌های ۲۰۱۶-۱۹۹۶، متعلق به JAE می‌باشد. بیشترین تعداد مقالات متعلق به سال‌های ۲۰۰۶ و ۱۹۹۹ و به میزان ۱۲,۵۰٪ است. میانگین مقاله برای هر سال ۱,۹۰ مقاله می‌باشد. ۶,۶۳٪ از کل مقالات مدیریت سود در نشریات مورد بررسی، بین سال‌های

جدول ۳- مقالات انتشاریافته در هر ژورنال، در هر سال

JAR		CAR		JFE		JAE		AR		سال انتشار	تعداد کل
تعداد	سهم ژورنال	تعداد	سهم ژورنال	تعداد	سهم ژورنال	تعداد	سهم ژورنال	تعداد	سهم ژورنال		
1	25.00%	2	50.00%	0	0.00%	1	25.00%	0	0.00%	1996	4
1	16.67%	1	16.67%	0	0.00%	3	50.00%	1	16.67%	1997	6
0	0.00%	1	20.00%	2	40.00%	1	20.00%	1	20.00%	1998	5
1	14.29%	1	14.29%	0	0.00%	5	71.43%	0	0.00%	1999	7
0	0.00%	1	20.00%	0	0.00%	4	80.00%	0	0.00%	2000	5
1	20.00%	1	20.00%	0	0.00%	0	0.00%	3	60.00%	2001	5
2	15.38%	0	0.00%	0	0.00%	1	7.69%	10	76.92%	2002	13
2	14.29%	5	35.71%	1	7.14%	3	21.43%	3	21.43%	2003	14
2	14.29%	6	42.86%	2	14.29%	0	0.00%	4	28.57%	2004	14
3	33.33%	2	22.22%	0	0.00%	1	11.11%	3	33.33%	2005	9
0	0.00%	1	6.67%	1	6.67%	5	33.33%	8	53.33%	2006	15
3	37.50%	0	0.00%	1	12.50%	2	25.00%	2	25.00%	2007	8
0	0.00%	2	13.33%	3	20.00%	4	26.67%	6	40.00%	2008	15
1	8.33%	5	41.67%	1	8.33%	0	0.00%	5	41.67%	2009	12
2	13.33%	1	6.67%	1	6.67%	3	20.00%	8	53.33%	2010	15
0	0.00%	2	28.57%	0	0.00%	0	0.00%	5	71.43%	2011	7
2	20.00%	4	40.00%	1	10.00%	0	0.00%	3	30.00%	2012	10
1	11.11%	4	44.44%	0	0.00%	3	33.33%	1	11.11%	2013	9
1	14.29%	1	14.29%	0	0.00%	2	28.57%	3	42.86%	2014	7
0	0.00%	2	28.57%	0	0.00%	1	14.29%	4	57.14%	2015	7
1	11.11%	4	44.44%	0	0.00%	1	11.11%	3	33.33%	2016	9
24	12.24%	46	23.47%	13	6.63%	40	20.41%	73	37.24%	جمع	196

۳-۴- رویکرد مقاله به مدیریت سود

رویکردهای اتخاذی مقاله را رویکردهای تعهدی و واقعی تشکیل می‌دهند. رویکرد مقاله، در واقع دیدگاه پژوهشگر به منشأ ایجاد مغایرت‌های موجود در اطلاعات مالی تحت بررسی است. بدین معنی که، رویکرد پژوهشگر به منشأ این مغایرت‌ها تعهدی می‌باشد یا واقعی که نتایج بررسی در جدول ۴ آمده است.

با توجه به اطلاعات موجود در جدول، رویکرد تعهدی با ۵۹,۶۹٪، بیشترین رویکرد پژوهش را به خود اختصاص داده است. در این میان رویکرد واقعی با ۹,۱۸٪، کمترین سهم را داراست و این بیانگر غالب بودن دیدگاه تعهدی نسبت به فرایند مدیریت سود است. لازم به ذکر است که رویکرد ۳۳ مقاله نامشخص بوده است.

جدول ۴- رویکرد مقالات (۱۹۹۶-۲۰۱۵)

سال انتشار	تعداد کل	تعهدی	واقعی	سهم تعهدی و واقعی	سهم تعهدی	سهم واقعی	سهم تعهدی و واقعی
1996	4	3	0	75.00%	0.00%	0.00%	0.00%
1997	6	5	0	83.33%	0.00%	0.00%	16.67%
1998	5	4	0	80.00%	0.00%	0.00%	20.00%
1999	7	7	0	100.00%	0.00%	0.00%	0.00%
2000	5	4	0	80.00%	0.00%	0.00%	0.00%
2001	5	4	0	80.00%	0.00%	0.00%	0.00%
2002	13	8	0	61.54%	0.00%	0.00%	0.00%
2003	14	8	1	57.14%	7.14%	7.14%	7.14%
2004	14	8	1	57.14%	7.14%	7.14%	0.00%
2005	9	4	1	44.44%	11.11%	11.11%	22.22%
2006	15	6	1	40.00%	6.67%	6.67%	26.67%
2007	8	6	0	75.00%	0.00%	0.00%	12.50%
2008	15	9	1	60.00%	6.67%	6.67%	20.00%
2009	12	10	1	83.33%	8.33%	8.33%	16.67%
2010	15	8	5	53.33%	33.33%	33.33%	13.33%
2011	7	6	1	85.71%	14.29%	0.00%	0.00%
2012	10	6	0	60.00%	0.00%	0.00%	30.00%
2013	9	2	0	22.22%	0.00%	0.00%	44.44%
2014	7	2	3	28.57%	42.86%	0.00%	0.00%
2015	7	3	0	42.86%	0.00%	0.00%	28.57%
2016	9	4	3	44.44%	33.33%	33.33%	22.22%
جمع	196	117	18	59.69%	9.18%	9.18%	14.29%

۴-۴- مراکز علمی مشارکت کننده

با توجه به وابستگی نویسندگان به مراکز علمی مختلف، سهم هریک را در جدول ۵ لحاظ نمودیم. با توجه به اطلاعات موجود در جدول، بیشترین مشارکت، متعلق به دانشگاه نیویورک و به میزان ۳,۳۴٪ می‌باشد. سهم مراکز علمی کشورهای آسیای شرقی نیز با ۹,۵۷٪، قابل توجه است.

۴-۵- مدل‌های کشف مدیریت سود

در بررسی مدل‌های کشف مدیریت سود در جدول ۶، تلاش شده است تا براساس طبقه‌بندی مدل‌های جدول ۱، طبقه‌بندی ارائه گردد.

با توجه به اطلاعات موجود در جدول مدل جونز (۱۹۹۱)، با ۲۴,۶۰٪ بیشترین کاربرد را داشته و مدل اصلاح شده جونز با ۲۱,۹۳٪ در رتبه دوم قرار

شیوه‌های متفاوت بکارگرفته شده‌اند. در سایر مقالات حسب موضوع پژوهش روش‌هایی متفاوت از مدل‌های مدیریت سود، مانند روش‌های بازده، تغییرات دارایی و مدل‌های مبتنی بر اصول حسابداری به کارگرفته شده‌اند که در این طبقه‌بندی نمی‌گنجد.

دارد. در بخش سایر مدل‌ها، مدل‌هایی ارائه شده‌اند که در طبقه‌بندی جدول ۱، حضور ندارند. برای مثال، مدل دیفوند و جیامبالوو (۱۹۹۴)، مدل مقطعی جونز (۱۹۹۱) می‌باشد، مدل مک‌وی از سوداصلی^{۱۲}، استفاده نموده و در سایر مدل‌های مطرح شده نیز، مدل‌های جدول ۱، به

جدول ۵- مراکز علمی مشارکت کننده

مراکز علمی	سهم مراکز علمی	نسبت سهم مراکز علمی
دانشگاه نیویورک	15	3.34%
دانشگاه واشینگتن	12	2.67%
دانشگاه استنفورد	11	2.45%
دانشگاه کلرادو	11	2.45%
دانشگاه تگزاس، آستین	11	2.45%
دانشگاه ایالتی پنسیلوانیا	11	2.45%
دانشگاه شیکاگو	10	2.23%
دانشگاه علم و فناوری هنگ کنگ	9	2.13%
دانشگاه پنسیلوانیا	8	1.78%
دانشگاه ایالتی میشیگان	8	1.78%
کالج بوستون	8	1.78%
مراکز علمی شرق آسیا	43	9.57%
سایر	292	65.03%

جدول ۶- مدل‌های کشف مدیریت سود

مدل‌های مدیریت سود واقعی:		
مدل‌های گانی (۲۰۰۵)	2	1.07%
مدل‌های رویچودری (۲۰۰۶)	5	2.67%
مدل‌های مدیریت سود مبتنی بر اقلام تعهدی:		
مدل هیلی (۱۹۸۵)	2	1.07%
مدل جونز (۱۹۹۱)	46	24.60%
مدل دچو و اسلوان (مدل صنعت، ۱۹۹۱)	1	0.53%
مدل اصلاح شده جونز (۱۹۹۵)	41	21.93%
مدل دچو و همکاران (۱۹۹۵)	4	2.14%
مدل کنگ و سیواراما کریشنن (۱۹۹۵)	1	0.53%
ریس و همکاران (۱۹۹۶)	1	0.53%
مدل تنو، ولش و وانگ (1998a,b)	5	2.67%
مدل کازنیک (۱۹۹۹)	1	0.53%
مدل کنگ و سیواراما کریشنن (۱۹۹۹)	1	0.53%
مدل جریان نقد دچو و دیچو (۲۰۰۲)	7	3.74%
مدل مک نیکولز (۲۰۰۲)	3	1.60%
مدل دچو، ریچاردسون و تیونا (۲۰۰۳)	4	2.14%
مدل تطبیق عملکرد کوتاری (۲۰۰۵)	13	6.95%
مدل بال و شیوا کومار (۲۰۰۵)	1	0.53%
مدل فرانسیس و همکاران (۲۰۰۵)	2	1.07%
مدل دچو و همکاران (۲۰۱۱)	1	0.53%
مدل کوتاری و همکاران (۲۰۱۲)	1	0.53%

مدل های اقلام درآمد اختیاری:		
0.53%	1	کی لری (۲۰۰۹)
0.53%	1	درآمدی استاین (۲۰۱۰)
0.53%	1	درآمدی مشروط استاین (۲۰۱۰)
سایر مدل ها :		
2.67%	5	مدل دیفوند و جیامبالوو (۱۹۹۴)
0.53%	1	گونتر (۱۹۹۴)
1.07%	2	هان و وانگ (۱۹۹۸)
1.07%	2	دیفوند و سابرامانیام (۱۹۹۸)
0.53%	1	ویس (۱۹۹۹)
0.53%	1	بارتو (۲۰۰۰)
0.53%	1	ماتسوموتو (۲۰۰۲)
0.53%	1	لویسی (2004a)
0.53%	1	برگسترس و فیلیپان (۲۰۰۶)
2.14%	4	مدل مک وی (۲۰۰۶ و ۲۰۰۸)
100.00%	165	جمع

۴-۶- روش پژوهش در مقالات

روش های پژوهش مورد بررسی در مقالات شامل ۱۱۶ مقاله همبستگی، ۷۹ مقاله پیمایشی، یک مورد کتابخانه ای، به شرح جدول ۹ می باشد. با توجه به اطلاعات موجود در جدول، شیوه پژوهش همبستگی با ۵۹٫۱۸٪ بیشترین میزان بکارگیری را به خود اختصاص داده است.

جدول ۱۰. نوع متغیر مدیریت سود

نوع متغیر	تعداد مقالات	نسبت مقالات
متغیر وابسته	۱۲۶	64.29%
متغیر مستقل	۶۱	31.12%
متغیر وابسته و مستقل	9	4.59%
جمع	۱۹۶	100.00%

۴-۸- نتایج پژوهش

در بررسی متغیرهای روبروی مدیریت سود در ۱۹۶ مقاله، ۳۸۰ متغیر شناسایی شدند و از این میان در ۹۵٪ موارد، مدیریت سود با متغیرهای روبرو رابطه معنادار داشته و در ۵٪ رابطه معنادار ندارد. تحلیل کیفی صورت گرفته مبتنی بر یافته های فوق در راستای پاسخ به سوال های ۱۰ و ۱۱ پژوهش در بخش بعدی پرداخته شده است.

جدول ۹- روش پژوهش

روش پژوهش	تعداد مقالات	نسبت روشهای پژوهش
همبستگی	116	59.18%
پیمایشی	79	40.31%
کتابخانه ای	1	0.51%
سایر روشها	0	0.00%
جمع	196	100.00%

۴-۷- نوع متغیر مدیریت سود

در برخی مقالات مدیریت سود نقش متغیر وابسته و در برخی دیگر نقش متغیر مستقل را می پذیرد. در مواقعی نیز در برابر متغیرهای پژوهش در هر دو جایگاه قرار می گیرد. با توجه به اطلاعات موجود در جدول، متغیر وابسته با ۶۴٫۲۹٪ بیشترین حالت نوع متغیر را به خود اختصاص داده است.

جدول ۱۱- نتایج پژوهش

نتیجه تحقیق	تعداد نتایج	نسبت نتایج
رابطه معنادار ندارد	19	5.00%
رابطه معنادار دارد	۳۶۱	95.00%
جمع	۳۸۰	100.00%

نتیجه حاصل از تحلیل مطالعات خارجی (۹۵٪) دارد که این امر می‌تواند متاثر از کیفیت داده‌های مورد استفاده در پژوهش‌های داخلی باشد.

۶- نتیجه‌گیری و بحث

نتایج پژوهش نشان می‌دهند که پژوهش‌های مدیریت سود در بازه زمانی مورد بررسی، بطور کلی و در ژورنال‌های مختلف، با توجه به گستردگی حوزه‌های مورد پژوهش در حسابداری و امور مالی، سهم قابل توجهی از پژوهش‌های انتشار یافته در نشریات مورد بررسی را به خود اختصاص داده، با افت و خیزهای مختلفی روبرو بوده و از نظم خاصی به شکل افزایشی یا کاهش پیروی نمی‌کنند. افزایش قابل توجه حجم پژوهش‌های صورت گرفته در سال ۲۰۰۲ و ۲۰۰۸، همزمان با تصویب قانون SOX و بحران مالی آمریکا و دو سال متوالی پس از آن را، می‌توان واکنش این حوزه به رخدادهای مذکور دانست.

بکارگیری رویکردهای تعهدی و واقعی از روند منظمی (کاهش یا افزایش) پیروی نمی‌کنند، اگرچه که رویکرد واقعی پس از ۲۰۰۲، همزمان و در واکنش به تصویب قانون SOX، افزایش قابل توجهی نشان می‌دهد، بطوریکه از ۱۹۹۶ تا ۲۰۰۲، تنها در دو مورد، پژوهش رویکرد واقعی اتخاذ نموده است.

دانشگاه‌ها و مراکز علمی ایالات متحده بیشترین سهم مشارکت را در پژوهش‌های مدیریت سود، به خود اختصاص می‌دهند. در این میان سهم مراکز علمی کشورهای آسیای شرقی نیز قابل توجه است. این نتیجه را می‌توان، واکنش به بحران‌های مالی ۱۹۹۷ در شرق آسیا و ۱۹۹۷-۱۹۹۸ و ۲۰۰۸ در ایالات متحده قلمداد نمود (جدول ۵).

در میان مدل‌های استفاده شده، مدل جونز (۱۹۹۱) و مدل اصلاح شده جونز (۱۹۹۵) در رتبه‌های اول و دوم قرار دارند. این نتیجه نشان می‌دهد که، اگرچه در مواردی برخی مدل‌ها نتایج دقیق‌تر و قابل‌اتکاتری ارائه می‌کنند، اما محدودیت‌هایی مانند فاکتورهای نقدی در مدل جریان نقد جونز (۲۰۰۲)، با توجه به سابقه کمتر صورت جریان وجوه نقد در

۵- تحلیل محتوای پژوهش‌های مدیریت سود در ایران (۱۳۷۵-۱۳۹۵)

در این بخش، به منظور مقایسه پژوهش‌های مدیریت سود انجام شده در داخل و خارج از کشور و با استفاده از اطلاعات مندرج در سایت‌های sid و noormags، به بررسی مقالات انتشار یافته در این حوزه، از سال ۱۳۷۵ تا ۱۳۹۵، در ۱۶ نشریه علمی-پژوهشی حسابداری و ۹ نشریه علمی-پژوهشی مالی براساس فهرست نشریات علمی دارای اعتبار آبانامه ۱۳۹۵ معاونت پژوهش وزارت علوم تحقیقات و فناوری، پرداخته ایم. تعداد مقالات منتشر شده در این بازه زمانی ۸۱ و بیشترین میزان آن با ۲۰/۹۹٪ در سال ۱۳۹۱ می‌باشد. نشریات دانش حسابداری و پژوهش‌های حسابداری مالی و حسابداری، به ترتیب، با ۱۶/۰۵٪ و ۱۴/۸۱٪، بیشترین تعداد مقالات را به خود اختصاص می‌دهند. رویکرد غالب با ۷۷/۷۸٪، روش تعهدی در انجام مدیریت سود بوده و از این جهت مشابه نتیجه حاصل از تحلیل محتوای پژوهش‌های خارجی می‌باشد. در میان مراکز علمی مشارکت کننده، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران و دانشگاه تهران، هر کدام با ۱۱/۴۴٪، در میان ۵۰ مرکز علمی، بیشترین نقش را داشته‌اند. در این میان سهم دانشگاه‌های دولتی ۵۲/۷۴٪ و دانشگاه آزاد اسلامی، ۳۹/۳۰٪ می‌باشد. مدل اصلاح شده جونز با ۳۶/۸۴٪، پرکاربردترین مدل در مقالات بوده و از این جهت تاحدودی مشابه نتیجه حاصل از پژوهش‌های خارجی می‌باشد (مدل جونز ۱۹۹۱، در رتبه نخست و مدل جونز اصلاح شده ۱۹۹۵، در رتبه دوم)، با این تفاوت که در اینجا مدل بعدی با اختلاف بیشتری (۱۳/۱۶٪)، در رتبه دوم قرار می‌گیرد. بیشترین روش پژوهش بکارگرفته شده، با ۵۵/۵۶٪، روش همبستگی بوده و در ۷۲/۸۴٪ مقالات، مدیریت سود متغیر وابسته است، که در این مورد هم نتیجه بدست آمده مشابه نتیجه بررسی‌های خارجی است. در ۷۳/۴۹٪ پژوهش‌های انجام شده، متغیر مدیریت سود با متغیرهای مورد بررسی دارای رابطه معنادار می‌باشند. نتیجه بدست آمده، اختلاف نسبتاً قابل توجهی با

گذشت زمان و دریافت این مطلب که صرفاً کشف مدیریت سود و بطور کلی پرداختن به اشکال مختلف وقوع یک رویداد بدون بررسی ریشه‌های آن، اثرگذاری و سودمندی مطلوبی نخواهد داشت و مطالعه نمود ظاهری رویداد در کنار اساس زیربنایی آن از تأثیرگذاری بیشتری برخوردار خواهد بود، پژوهش‌های رفتاری نیز در حال ورود به عرصه پژوهش‌های مدیریت سود می‌باشند.

با توجه به نتایج حاصل از پژوهش، پیشنهاد های زیر جهت پژوهش‌های آتی ارائه می‌گردند:

- (۱) بررسی تأثیر بحران مالی ۲۰۰۸ آمریکا بر پژوهش‌های مدیریت سود
- (۲) بررسی تأثیر فاکتورهای اقتصادی و اجتماعی فضای پژوهش، بر گزینش شیوه پژوهش در پژوهش‌های مدیریت سود
- (۳) بررسی تأثیر تصویب قانون SOX بر پژوهش‌های مدیریت سود
- (۴) بررسی تأثیر بحران مالی در کشورهای آسیای شرقی بر میزان مشارکت آن‌ها در پژوهش‌های مدیریت سود
- (۵) بررسی دلایل گرایش بیشتر پژوهشگران به اتخاذ رویکرد تعهدی در پژوهش‌های مدیریت سود

فهرست منابع

- * بنی طالبی دهکردی، بهاره. (۱۳۹۱). تحلیل محتوای پایان نامه‌های کارشناسی ارشد حسابداری در ایران. فصلنامه علمی پژوهشی دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت. سال دوم، شماره ۱۷. ۱۲۱-۱۴۳.
- * رهنمای رودپشتی، فریدون؛ بنی‌طالبی‌دهکردی، بهاره؛ وکیلی‌فرد، حمیدرضا و کاویان، مریم. (۱۳۹۳). تحلیل محتوای نشریات علوم مالی دارای رتبه علمی - پژوهشی ایران و مقایسه با نشریه Finance آمریکا. فصلنامه علمی پژوهشی دانش مالی تحلیل اوراق بهادار (مطالعات مالی). دوره ۷، شماره ۲۱. ص ۲۰۳-۲۲۰.

مقایسه با سایر صورت‌های مالی، که گردآوری این فاکتورها را با استفاده از اطلاعات مالی کلیه شرکت‌ها مشکل می‌سازد و وجود فاکتور ROA به منظور تطبیق واحدهای اقتصادی مورد آزمون، در مدل تطبیق عملکرد کوتاری (۲۰۰۵)، که یافتن چنین رقمی را میان دو واحد اقتصادی بطوریکه کاملاً منطبق و برابر باشند، دشوار می‌نماید، از گستردگی کاربرد این مدل‌ها کاسته و اقبال پژوهشگران را به استفاده از مدل‌های جونز و اصلاح‌شده جونز، به دلیل ارائه نتایج قابل قبول در شرایط محیطی مختلف پژوهش و سادگی و در دسترس بودن اطلاعات مورد نیاز این مدل‌ها، افزون ساخته است. ازینرو درباره هیچ یک از مدل‌ها نمی‌توان به شکل قطعی اظهار نظر نمود. مدل اصلاح شده جونز (۱۹۹۵) پرکاربردترین مدل در پژوهش‌های داخلی می‌باشد که نتایج پژوهش نیکومرام، نوروش و مهرآدین (۱۳۸۸) نیز تاییدی بر توان قابل قبول این مدل در کشف مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده بازار سرمایه ایران می‌باشد.

در بیشتر پژوهش‌های مدیریت سود مورد بررسی، روش پژوهش بکارگرفته شده، همبستگی بوده است، متغیر وابسته، بیشترین نوع متغیر مدیریت سود را تشکیل داده و رابطه میان مدیریت سود و متغیرهای روبروی آن در بیشترین حالات، معنادار است. بدین معنی که در بیشتر پژوهش‌های انجام شده، متغیر مدیریت سود با متغیرهای مورد بررسی، دارای رابطه معنادار می‌باشند، که نشان از محتوای اطلاعاتی و اعتبار اندازه‌گیری آن دارد.

گستردگی پژوهش‌های مدیریت سود، نه تنها به مرور زمان کاهش نیافته، بلکه متأثر از تغییرات اقتصادی، سیاسی و اجتماعی، تنوع و توسعه بیشتری نیز یافته است. در سال‌های نخستین مورد پژوهش، بررسی‌های رفتاری شامل دلایل، چالش‌ها و پیامدهای ناشی از مدیریت سود، تحلیل رفتار سرمایه‌گذاران در برابر اطلاعات حاصل از گزارش سود و پژوهش‌هایی از این دست، کمتر به چشم می‌خورد و در غالب موارد، رویکرد اتخاذی پژوهش کشف و آشکار سازی وقوع یا عدم وقوع مدیریت سود است. در حال حاضر، با

- quality?. The Accounting Review, 85(1), 195-225
- * Gunny, K. (2005). What are the consequences of real earnings management? <http://ssrn.com/abstract=816025>.
  - * Healy, P., Wahlen, J., (1999). A review of the earnings management literature and its implications for standard setting. Accounting Horizons, 13(4), 365-383.
  - * Holder, A., Karim, K., Lin, K., Woods, M. (2013). A content analysis of the comment letters to the FASB and IASB: Accounting for contingencies. Advances in Accounting, 29(1), 134-153.
  - * Jones, J. (1991). Earnings management during import relief investigations. Journal of Accounting, 29 (2): 193- 228.
  - * Ronen, J., Yaari V. (2008). Earnings Management 'Emerging Insights in Theory, Practice and Research. New York, Springer.
  - * Roychowdhury, S. (2006). Earnings management through real activities manipulation. Journal of Accounting and Economics, 42(3), 335-370.
  - * Schipper, K. (1989). Commentary on Earnings Management. Accounting Horizons, 3(4), 91-102.
  - * Scott, W. (2003). Financial Accounting Theory. Third edition. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
  - * Stubben, S. (2010). Discretionary revenues as a measure of earnings management. The Accounting Review, 85(2), 695-717.
- یادداشت‌ها**
-
- ^۱ نقاط عطف پژوهش‌های صورت گرفته در این حوزه را می‌توان، دهه ۱۹۶۰، فرضیه ثبات رفتاری (فرضیه مکانیکی)، دهه ۱۹۷۰، فرضیه بازار کارآمد، اواخر دهه ۱۹۷۰، تئوری اثباتی حسابداری و دهه ۱۹۹۰، مدل جونز، دانست.
- ^۲ [Scimago Journal & Country Rank](#)
- ^۳ Fern
- ^۴ Walhen
- ^۵ Scott
- ^۶ Ronen & Yaari
- ^۷ Nwaeze
- ^۸ Pae
- ^۹ Alcarria and Gill
- ^{۱۰} Exposure Draft
- ^{۱۱} بررسی عنوان، چکیده و کلید واژه‌ها
- ^{۱۲} Core Earnings
- * رهنمای رودپشتی، فریدون؛ بنی‌طالبی‌دهکردی، بهاره و کاویان، مریم. (۱۳۹۱). تحلیل محتوای نشریات دارای رتبه علمی-پژوهشی رشته حسابداری در ایران. فصلنامه حسابداری مدیریت. دوره ۵. شماره ۱۵. ص ۱۲۱-۱۴۳.
  - * عرفان‌منش، محمدمین و غلامحسین‌زاده، زهره. (۱۳۹۲). مطالعه تولیدات علمی جهانی کتابداری و اطلاع‌رسانی بر اساس مدارک نمایه شده در پایگاه وب علوم، دانش‌شناسی، دوره ۶، شماره ۲۰، ۸۱-۹۶.
  - * نوروش، ایرج؛ سپاسی، سحر؛ نیکبخت، محمدرضا. (۱۳۸۴). بررسی مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تهران. مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز. شماره ۴۳. ۱۶۵-۱۷۷.
  - * نیکومرام، هاشم؛ نوروش، ایرج؛ مهرآذین، علیرضا. (۱۳۸۸). ارزیابی مدل‌های مبتنی بر اقلام تعهدی برای کشف مدیریت سود. مجله پژوهش‌های مدیریت. شماره ۸۲. ۱-۲۰.
  - * Adhikari, A., Betanokourt, L., Alshameri, F. (2014). The SEC's proposed IFRS roadmap: An analysis of comment letters using content analysis and textual software. Journal of International Accounting, Auditing and Taxation, 23(2), 98-108.
  - * Choi, W., Gramlich, J., Thomas, J. (2001). Potential errors in detecting earnings management: Reexamining studies investigating the AMT of 1986. Contemporary Accounting Research, 18(4), 571-613.
  - * Dechow, P. M., A. P. Hutton, and R. Sloan (1996). Economic consequences of accounting for stock-based compensation. Journal of Accounting Research, (40): 21-40.
  - * Dechow, P., Hutton, A., Kim, J., Sloan, R. (2012). Detecting earnings management: A new approach. Journal of Accounting Research, 50(2), 275-334
  - * Fern, R., Brown, B., Dickey, S., (1994). An empirical test of political-motivated income smoothing in the oil refining industry. Journal of Applied Business Research, 13(2), 125-152
  - * Givoly, D., Hayn, C., Katz, S. (2010). Does public ownership of equity improve earnings